

Hellanpeitto – Puuhellan oiva ystävä

Puuhella on omavaraistalouden kulmakivi ja tuvan sydän. Se on monikäyttöinen ja ah niin ihanan riippumaton sähköverkosta! Kotimetsästä kaadetut polttopuut ovat lähienergiaa parhaimmillaan. Puuhellalla valmistuvat päivän ruoat ja juomat sekä pesuvedetkin saa samalla lämpimäksi. Puuhella on kieltämättä hitaampi laitos kuin sähköhella. Etteivät päivät kuluisi vallan kokonaan hellan ääressä, mainiona apuna toimii hellanpeitto. Se säästää yhden lämmityskerran päivässä eli se säästää samalla myös polttopuita.

Hellanpeiton edut

Hellanpeitto pitää aamuisen lämmityskerran jälkeen lounaan lämpimänä, sekä kuumaa/lämmintä teetä on tarjolla pitkälle iltapäivään (ilman high-tech termospulloja). Se mahdollistaa perheenjäsenten eriaikaisen ruokailun, sillä peiton alta voi ruoan nauttia lämpimänä silloin kun haluaa. Hellanpeiton alla voi hauduttaa kypsäksi aamulla kiehautetun ruoan. Se korvaa samalla ruoan haudutukseen käytetyn heinälaatikon tai nytemmin styroxlaatikon. Näin ollen ei tarvita erillistä kapistustakaan tilaa viemään. Pesuvesikin lämpiää ikään kuin ilmaiseksi ruoanlaiton yhteydessä. Esim. 15 litran kattilassa aamulla 90-asteiseksi lämmitetty vesi on vielä illallakin pesulämmintä. Sitä voi käyttää pyykkien pesuun tai astioiden tiskaamiseen, ja milloin mihinkin tarvitaan. Toinen lämmityskerta on meillä ennen iltateraalia, jonka jälkeen teekattila pysyy kuumana hellanpeiton alla yöhön asti. Hellalla voi lämmittää kylminä talvi-iltoina myös kiviä, jotka villaan kiedottuina voi laittaa sänkyä lämmittämään.

Hellanpeiton valmistus

Hellanpeiton tulee olla reilun kokoinen. Mittaa ensin puuhellasi hellapinta-ala ja lisää joka sivulle n. 25 cm. Peiton pitää laskeutua hellaa vasten suurienkin kattiloiden päältä. Lämpö karkaa mikäli peiton helmat ovat ilmassa.

Oma hellanpeittoni on valmistettu lähes kokonaan kierrätysmateriaaleista. On tärkeää, että se kerros joka tulee hellan pintaa vasten, on villaa. Se on paloturvallisinta. Oman peittoni olen valmistanut siten, että päällimmäinen kerros on vuosien mittaan kertyneistä huovutetun villan kappaleista koostettu mosaiikkityö. Olen sovitellut huopatilkkuja yhteen ja ommellut ne kiinni toisiinsa.

Pohjimmainen kerros on vanhoista ja kutistuneista villapuseroista valmistettu. Olen vuosien mittaan keräillyt vanuneita villavaatteita ja sommittelin niistä peiton muotoisen kappaleen.

Eristekerroksessa eli sisäkerroksissa on toinen kerros vanhoja villapaitoja sekä tiivis puuvillaverho.

Pelkästä villasta ei tule riittävän tiivis pitämään lämpöä tallessa. Puuvilla on kuitenkin hengittävä materiaali, mikä on myös tarpeen, esim. sienten kuivatuksessa. Hellanpeitto on paatuneen

kierrätystekstiilien keräilijän unelmatyö! Siinä pääsee eroon kerralla laatikollisista materiaalia.

Periaatteessa hellanpeiton sisäkerrokseen voi upottaa mitä tahansa, pehmeän vanhan maton, vanhan peiton, sen voi täyttää vaikkapa matonkuteiksi tarkoitetuilla vaatteilla. Mikäli täyte on irtonaista, tikkaaminen on tarpeen, etteivät täytteet valu yksipuolisesti jollekin laidalle.

Ensin ommellaan sisäkerrokset kiinni alimpaan kerrokseen, jonka jälkeen yhdistetään päällyskerros ja alin kerros toisiinsa käsin ompelemalla oikeat puolet vastakkain niin että ne muodostavat pussin.

Jätä kääntöaukko! Peitto käännetään oikeinpäin ja kääntöaukon voi ommella kiinni. Itse jätin

kääntöaukon ompelematta, sillä halusin kokeilla onko peitto riittävän paksu ja tiivis. Mikäli

kerroksia on liian vähän, niitä on helppo lisätä ilman purkamista. Kun peitto on hyväksi havaittu sen voi sulkea ompelemalla.

Hellanpeiton käyttö

Kun puuhellalla on valmistettu ruoat ja pesuvesi lämmitetty, lämmön annetaan hiukan tasaantua peltien ollessa jo kiinni. Kattilat asetetaan hellalle siten, että ne, mitä halutaan pitää kuumimpina asetetaan hellan keskiosiin muiden kattiloiden ympäröiminä. Peitto levitetään kattiloiden päälle. Huom! Peitto ei juurikaan kosketa itse hellanlevyä. Se taipuu kattiloiden päältä hellan reunoihin kiinni ja siitä alas. Paloturvallisuudesta kannattaa pitää kiinni ja opetella tarkkailemaan milloin hellanpeiton voi turvallisesti asettaa liedelle. Peittoa ei kannata laittaa liian aikaisin eikä toisaalta liian myöhäänkään, jolloin ruoat jäävät haaleiksi.

Sienten kuivaaminen

Hellanpeittoa voi käyttää myös ekologisen sienikuivurina. Peitto säilyttää hellan lämmön pitkään ja toisaalta päästää kosteuden haihtumaan pois. Yleensä kuivatamme kesäisin sienet ulkona auringossa, mutta joskus sateisina kesinä se ei ole aina mahdollista. Sienet tarvitsevat kokonaisen päivän kuivuakseen ja laatu kärsii mikäli kuivuminen kestää pidempään. Sienet viipaloidaan ohuiksi viipaleiksi ritilöille. Illalla iltahellan jälkeen odotetaan hetki että lämpö tasaantuu ja ritilät asetetaan hellan päälle. On huolehdittava etteivät ritilät ole liian lähellä levyä, lämpötila ei saa nousta yli 60 asteen. Hellan ja ritilän väliin voi asettaa jotain, mikä kohottaa ritilöitä hieman hellan pinnasta. Ritilöitä voi olla päällekkäin kaksi tai korkeintaan kolme. Päälimmäiseksi tulee esim. tyhjä ritilä, joka estää peittoa koskettamasta päällimmäisiä sieniä ja kaiken tämän ylle levitetään hellanpeitto. Tässä suuresta koosta on hyötyä. Sienet jätetään yöksi kuivumaan ja aamulla kuivat sienet poimitaan lasitölkkeihin. Mikäli osa on jäänyt nihkeiksi, ne laitetaan erilliseen astiaan jälkikuivatukseen hellankulmalle. Herkkutateilla, kuusilahokalla ja haperoilla tämä on todettu erittäin hyvin toimivaksi systeemiksi. Vaarana on, jos sienet laittaa liian kuumalle hellalle, että ne alkavat kypsyä tai paahduvat ruskeiksi. Lämmön oppii arvioimaan muutamien hutien jälkeen!

Maria Dorff

